

איוב א.

(1) שפן. נ"ל תחלת קריאתו שפן. משוטע בארץ. והיה כעין מרגל המשוטט בארץ להגיד לאל מה שיש בזה מן הרע. והנה בהכרח היה הוא במחשבת בני אדם כאויב ושונן להם. לפיכך חזרו לקרותו שטן בס"ן. והנה השטן היה מלאך המשוטט בארץ. אבל שאר המלאכים לא היו משוטטים בארץ. אלא באים בשליחות האל לעשות מה שיזווס. ואח"כ חוזרים למרום:
 (כא) וערום אשוב שמה. אל בטן אמי. אלא שבטן אמי האמור למעלה הוא כמשמעו: וכאן הוא משל אל הארמה והקבר; וזה דרך לחות שגור בשירי הקדש:

ב.

(ג) אי מזה תבא. ראב"ע. דברה תורה כלשון בני אדם:

ג.

(ג) יאבד יום. נ"ל שאין הכוונה על היום שגולד בו ממנו. כי הוא כבר חלף. אלא (כמו שפירש רש"י על פסוק היום ההוא יהי חשך) הכוונה כשיגיע אותו היום בכל שנה ושנה. כי היה דרכם לחוגג ביום לדתם ולעשות זכר לכל מאורע טוב. וכן היו מתאבלים בכל יום שאירעו בו מאורעות רעות. והנה הוא אומר כי היום שגולד בו איננו יום טוב אלא יום רע. וראוי שיהיה יום חשך ולא אור בכל שנה ושנה: כי הוא יום מוכן לפורענות. ויש ראייה ברורה לפירוש זה. כי אמר יחשכו וגו' יקו לאור וגו' כי לא סגר דלתי בטני. הוא מתאווה שיהיה היום ההוא נענש על שלא סגר דלתי בטן אמו. א"כ היום שהוא מקלל איננו יום שעבר. כראב"ע וראו'. אבל הוא יום נמצא עדיין באופן שיוכל לקבל ענשו: הורה. ענינו נולד. והוא הפעל מן ירה. שענינו השלכה בכח. וכן הנולד הוא מושלך בכח הטבע מבטן אמו:
 (יג) מדוע קדמוני. מלשון במה אקדס ה':
 (טז) או כנפל טמון. שטומנים וקוברים אותו בלא כבוד: בעורדלים לא ראו אור. שלא נהנו מן העולם הזה. כטעם ולא יראה כי יבא טוב:
 (כג) לגבר אשר דרכו נסתרה. הסיר מעליו השנאתו:

ד.

- (ג) הגסה דבר אריך . מלשון אשר לא נסתה קף רגלה . ופירושו למטה כי עתה תבא אליך ורפלא :
- (י) שאגת אריה וקור שחר . מקרא קצר . שאגת אריה וקול שחל . לא תעמוד לנח : ושני כפירים נתעו . נתעו כמו נתנו . כמו מלתעות כפירים נתון ה' :
- (יב) יגוב . כמו (ש"ב י"ט ד') ויתגב העס ביום ההוא לבוא העיר כאשר יתגב העס הנכלמים :
- (יז) האנוש מאלוה . כמעט והייתם נקיים מה' ומישראל (במדבר ל"ב כ"ב) . המעט מכס (במדבר י"ו ט') . כי לא דבר רק הוא מכס (דברים ל"ב מ"ה) :
- (כא) יתרם . הנכון יתרם . כמו כל יסע יתרותיו לנח :

ה.

- (ח) קרא נא . מאחר שלא יצק אנוש כלפי האל חפילו תאמר שאחיה כדיון לא יחוש האל לזעקתך - ואף לא המלאכים . כי כלם יודעים כי שוא דקת אנוש . ושהאדם מקבל תמיד מיד האל כגמול מעשהו בצדק ובמשפט . כי אמנם אויל ופתי הוא מי שכוועם בראותו האללחת הרשעים . כי לא ידע כי לבסוף ישמדו עדי עד :
- (ג) ואקוב . מיד פללתי כ = ודאי יהיה נוכח ארורי . ואיניו לבון קללה אלא לי נבואה . כמו מה אקב לא קבה אל :
- (ה) אשר קצירו רעב יאכל . למה ירחקו בניו מיסע . מפני שהוא (אביהם) היה אוכל קצירו של רעב (על דרך בני צעור) . והיה לוקח קצירו ולחמו של עני חפילו מתוך האניס שהם הסלים שנותנים בהם הלחם . (כנא בערבי ובל' תלמוד כמו טנא בעברי . וכן באיטלקי Zana) . וגם היה שואף חילם בצמים ופחיס כלו' במבדמות ומוך . ע' למטה י"ח ט' :
- (ו) כי לא יצא מעפר זון . אלא הכל צדן ומשפט מאת האלהים :
- (ז) כי אדם . סן ידעתי שהזמון אומרים כי אדם לעמל ילד . ושהוא מעומד בטבעו אל הרעות (כמו שהעופות בטבעם מעופפים) ואין דין ואין דיין ; אולם אני אדרוש אל אל :
- (ח) אשים דברתי כמו גול על ה' דרכך . דברה לשון הנהגה . נהג מרגמו דבר . ודברתי כמו דרכי . הם אומרים עולם כמנהגו נוהג . אבל אני פונה מחשבתי אל אל . וידעתי כי הכל בהשגחתו :
- (כ) אבני השדרה . על דרך פן כזנוף באבן רגלך :
- (כד) ולא תחטא כמו קולע באבן אל השערה ולא יחטוא (שופטים כ' ט"ז) .

הטעם senza fallire il colpo לא יחטיא קליעתו . וכן כאן לא חטטא לא תהיה חוטלתך נכזבת ותמאז כל דבר על מקומו בשלוש :
(כה) בבכח . לשון לחות . כטעם ולא נס למה (רמב"ן) :

. 7

- (ג) לען . כפי' רש"י וע' ניו' שרש לעה :
(ה) הינהק פרא . עיין רש"י :
(ו) חיאבל תפל בלי מרח . כך אין טעם בדברי חברי :
(ז) בדוי . ענין זיבה . כמו נדת דותה . ע' רש"י . והכוונה הלחם שהיה צפי יזוב נמנו ריר מאוס כדברים המאוסים אשר לפנים מאנה לפשי לנגוע . וזה מפני החליים שהיו לו גם צפיו :
(י) וזתהי עור נחמת' . דבק למעלה : ואסדרה וגו' . ובהיותי סולד בחיל וחללה אך לא יחמול האל עלי . אחרי שלפנים כושל יקימון מלי ולא הייתי מנחד חסח לשוני אחרי קדוש . והייתי מוכיח חטאים :
(יא) ומה קצי . כמו הודיעני ה' קלי . כמה היא מרת ימי . כמה אוכל לחיות . באופן שאוכל לקוות עוד שיהפוך ה' לי הקללה לברכה : בי אאריך נפשי . נשמת' . מלשון נפשו גחלים תלהט . והטעם שאוכל להיות ארך חיים ולהמתין עד יעבור זעם :
(יג) האם אין עזרתי בי . הוא כמתקן דברי עלמו . אחר שאמר אס כח אבנים כחי אומר עתה : באמת גדול כחי . כי יש בי תושיה . ומעשה . וכי מפני שאחי ורעי בגדו בי אין עזרתי בי בקרבי ובנפשי ? וכי תושיה נדחה ממני ? וכי אין עזרה למס (לאיש הנדכה ונמס מרוב צרותיו) אשר בגדו בו אחיו . ומרעהו יעוזב חסד ויראת שרי :
(יד) ילפתו . האורחות שהן השיירות מתלפתות ונעקשות בדרך . אחרי שלא ימלאו מים בגחלים . נמשך להם שיהיה דרכם עקש ונפתל . כי הוא מוליך אותן לאבדון . ל"ל ילפתו ארחות דרכם . ארחות בטעם מפסיק . ושיעורו . האורחות . ילפתו דרכם . והוא על דרך נובלת עלה . ילפתו מלך דרכם :
(כה) מה נמרצו . ל"ל מרץ כמו מרט . מעיין " חרב מרוטה . והטעם דבר חד הנכנס בנפש . בין לטובה כמו כאן . ובין לרעה . כמו קללה נמרצת . וחבל נמרץ (מיכה ב' י') . או מה ימריץ (למטה י"ו ג') :

. 7

(טו) חדל ממני כי דבל ימי . על דרך השע ממני ואבליגה בטרם אלך ואיני (סוף מזמור ל"ט) :

ה.

(י) נות צדקך. תחת אשר חטאו לה' נזה לך ומקוה אבותיהם ה' (ירמיה נ"ז) ה' נמשל לנוה לך שהלאן נשמרות בו היעב. והוא מקום מוצלח ומבודק; הלך הוא הללחם החברה. על כן לפעמים קראו להללחם לך. וע' ירמיה ל"א כ"ג. רש"י :

ט.

(ג) לא יעננו. לא יוכל האדם למנוח חסובה לחת מאלף טעות שיטעון עליו האל (ספורנו וראו') :

(ה) המעתיק הרים. זה היה לפעמים על ידי הרעש. עיין Colletta ספר שני סימן כ"ז :

(ח) ודורך עד במתי ים. לא נמצא במתי ים בכל התנ"ך. ובמקרא גדולה שנת רפ"ה ודורך על במתי עב. ובשאר מקראות גדולות כתוב בגליון. ובספר מונה כתוב במתי עב. וכן נראה כן. כי לפניו ואחריו מדבר בשמים. וכן בישיעה י"ד ט"ו אעלה על במתי עב אדמה לעליון. הרי שהאל הוא על במתי עב :

(יב) הן יחתה. הוא עושה מעשיו בהרף עין. לשון כחמף תארוז (משלי כ"ג כ"ח). עיין אהב גר עמוד 109 :

(יג) עזרי רהב. הבאים לעזור לרשעים שהוא מעניש :

(יד) אבחרה. אבחר. בחר-בחר :

(יט) מי יועידני. הראוי יועידנו. וכן הוא בתרגום יוני וסורי. ועינו מי יקבע לו זמן לבא למשפט. וכדי שלא לשלוח יד תרגמתי ואס למשפט הנה יאמר מי יועידני : אם לבח אמיץ הנה : הטעמים מדביקים אמיץ לאס כח. וכן נכון. והכוונה אסללח גדול. הנה. כבר זה ידוע. וכבר הגדתי למעלה עולם גבורתי. (אהוד) :

(כא) חם אני. אני לך תמים. ואע"פ כן איני מכיר את עצמי. כי אני מולא עצמי מדוכה ביסורין כאלו אני רשע. עד שאצטרך למאוס בחיי : (כג) למסת. כתרבותו כד מתמסמסין זכאין : אם שושן. פירש'י לשונו של שטן; ביד רשע. כלפי שטן. ולפי זה פני שופטיה הכוונה על האלהים. ולפי זה המכוון בם' איוב הוא ללמד כי השטן הוא תחת יד האל :

(כז) אעזבה פני. מלשון עזרב מעוב עמו. עיין פריקת משא. אפרוק מעל פני גשא לערי : ראב"ד יגה. אעשה פנים להובות :

(כח) יגדתי. אס אחזק ולא אתרעס נגד ה'. ולא אבא עמו במשפט. לא חסור מעלי יראת היסורים. כי ידעתי שלא חנקני :

(כט) אנבי ארשע. על כל פנים חרשיעני וחייסרני. א"כ למה הכל איבד לסבול בלא חרעומת :

(לא) אז בשחת . אפילו אני אטהר את עצמי בכל יכלתי . אחת תטבלני
בבית הקברות . ואהיה טמא עד שאפילו שלמותי יתעבוני . וכל זה
(כדברי אהוד) הוא משל . והכוונה אף אם אהיה נקי אחת תרשיעני (כמו
שאמר אנכי ארשע) והטבילה בשחת היא להביא עומאה . וכן נראה דעת רש"י :
(לב) לא יש . בתרגום יוני וסורי לו יש :

(א) נקמה . נפעל מן קטע . מן ונקטתס . והוא כמו קוף :
(ד ה ו) העינו הבימי . כי תבקש . הכל על דרך מה אנוש כי תגדלנו
(למעלה ז' י"ז) :
(ז) כי לא ארשע . כמו והוא יסקיט ומי ירשיע (איוב ל"ד כ"ט) :
(ח) תשובכני . מענין שכת בעדו . ויסך בדלתים יס לשון סייג . העלמות
והנידים שומרים הלכ הריאה והמוח אשר בהם עיקר החיות :
(י) ויגאה : ראשי שאמר למעלה לא אשא ראשי :
(כ) וחדל . ושית . לפי הכתיב הפך הדבור מנכח האל ואמר לנסתר יחדל
ישית ממני :

יא

(ד) ובר הייתי בעיניך . אחת אומר אך לקחי ובר הייתי . אבל אין זה
אלא בעיניך :
(ח) וחפרת . תספור צאר . ולא תירא שיגזלו אותה ממך או יריבו עליה
(תלמידי מוהר"ר אברהם חי ריב"ו) :

יב

(ה) עשותות . שם דבר מענין שמו עשמו (ירמיה ה' כ"ח) . וענינו שזמן .
עשר והלחה . עשמות השאק . שומן האיש המלח ושלו . כלומר האיש
השמן והשאק יש לו לפיד הבז נכון למועדי רגל . אותו לפיד" בז אשר לאיש
השאק הוא מוזמן לכל מי שתמעד רגלו ויפול בצרות . כטעם הלעג השאננים
הבז לגאיונים . אחר שאמר שמוק לרעהו אהיה אמר כי כן דרך השאננים לבז
וללעג על המדוכאים . ובז שלהם הוא לפיד אש המכאיב ושורף כל אשר
יפול עליו :

יג

(ד) מפלי שקר . תפל בל' ערבי רקק . וכן טפלו עלי שקר זדים . רקקו

עלי דברי שקר . כמו שהרוק יוצא מן הפה . והרוק אין בו טעם .
 כן קראו להולאת דברים שאין בהם טעם . ריקה :

(יב) עד מה אשא . אחר שאמר ואדברה אני ויעבור עלי מה . חזר בו
 ואמר למה אסכן בלתי להטיח דברים כלפי מעלה פן יהיה עלי קנף
 יותר ויותר : אשא בשרי בשני . כמו נפשי אשים בכפי . מליצה מורה סכנה
 גדולה . כאלו אדם נושא גופו בין שניו (ככלב הנושא בפיו צמר שננב) שבקל
 חוטפים אותו מפיו . וכאלו ישים נפשו בחוך כפו . שבקל תלקח מידו . אחר
 פן הוא חוזר בו שנית ואמר הן יקטלני לא איהל . כמו שאמר למעלה (ו' י"א)
 מה כחי כי איהל . הנה הוא הורג אותי ואין לי עוד תקוה (וכן למטה י"ד
 י"ד כל ימי צבאי איהל) ח"כ אדברה ולא אירא . ולפחות (אף אם לא אטיח
 דברים נגדו) אך דרכי אל פניו אוכיח ואבאר ליקתי . ובדבר הזה גם הוא
 עלמו יהיה לי לישועה כי ה' אהבה לריקים ולפניו חנף לא יבא . או יהיה על
 מה אשא וגו' תשובה שאיוב נותן בפיו חזרון . כלומר ואם תאמרו מה לי לסכן
 עלמי (כמו שאמר ויעבור עלי מה) ומה אועיל אם אטיח דברים נגד האל ?
 לזה הוא נכסב הן יקטלני וגו' (נחנאל הלוי) :

(יג) עד שרשי רגלי תתחקה . אחת שומר כל אורחותי לדקדק עמי כחוט
 השערה . ואחת הולך אחרי בכל מקום שאלך . ואחת מתחקה . אחת
 נותן רגלך ומניח דפוס רגלך על שרשי רגלי . על כל מקום ששם דפוס רגלי :
 שרשי . דפוס הפסיעות :

יד .

- (1) שעה מעליו . כמו למעלה " כ' הלא מעט ימי וחלף ואף כאן ראוי
 להיות וחלף :
- (2) ויחלש . ויגוע (אבוד) :
- (3) ותטפל עד עוני . זה מענין טפול בל"ח . שענינו טיחה . וטעמו כמו
 חחס בצרור פשעי . אחת נותן על עוני טיח וכיוצא בו דרך חמוס :

טו .

- (7) ותגרע . בשלשה מקומות בס' זה (כאן ולמטה פסוק ח' ול"ו כ"ו)
 כ"ל שרש גרע מענין גר ונגר ענין הגרה והזלה . וקרובין לזה דברי רש"י :
- (8) ראשון אדם . ראשון שבהם . קודם לכל אדם . כמו וכסיל אדם
 בזה חמו . ואביוני אדם . יפריץ חיות : חולדת . כמו הן בעון חוללתי :
- (9) ותגרע אליך חכמה . כאן גם ר' אהרן וואלפואהן וגם הכורס מפרשים
 ענין חילה :

(יא) תנחומות אל. כוונת אליפו על דבריו כסימן ד' וה' ואלו דבר יגנב וגו' האנוש מאלה ידק וגו' וגו' (כמו שהוא אומר כאן מה אנוש - כי יזכה וגו' וגו') וסוף הענין נחמה. הנה אשרי אנוש יוכיחו אלוה וגו' כי הוא יכאיב ויחבש וכו' וכו' (ראו'): ודבר לאט עמך. לאט הוא פעל עבר מן לאט. אך הפעל הזה נגזר ממלת לאט שהיא משרש חטט. וענינה בנחת. כמו ואני חתנהלה לאטי. והכוונה מה שהאל הודיעך בנחת על ידי. אך בלאט הוא משרש לוט:

(יב) מה יקחך לבך. לשון ולוקח נפשות חכם. הנהו ברב לקחה. כלומר מה יסיחך לבך: ומה ירומז עיניך. פירושו: לשון רמיזה. אך איוב היה מדבר דבריו בפירוש ולא היה רומז בעיניו. וכמו שמפרש מיד כי תשיב אל אל רוחך והואלאת מפיד מלין. לפיכך נראה לי שהז"ן טעות סופרים. ול"ל ירומזן לשון עינים רמות. ולא רמו עיני. והמקראות שאחר זה מוכיחים שכוונת אליפו להוכיח איוב על רוס לבבו:

(טז) שורתה במים. כענין וחבא כמים בקרבו (תהלים קט) והכוונה שהוא מלא עולה:

(יט) דהם לבדם וגו'. הרי זה מאמר מוסגר. אחר שהזכיר החכמים. אחר. הם היו לדיקים ולהם לבדם יפן לשכון בארצם לבטח. ואח"כ מתחיל מה הגידו החכמים. והוא כל ימי רשע וגו' וגו' כלומר שאין הללחת הרשעים מתקיימת:

(כד) במלך. עיין ישעיה כ"ט ג':

(כו) ירוץ אריו בצואר. הרשע שונא ה' היה (כביכול) רץ אליו בלואר זקוף להלחם בו: בעבי גבי מגניו. משל לקוח מאגשי הגלגלמה. שלוקחים בידם מנן סגבו עב. שלא יעברו בו החיים:

(כז) פימה. לשון פגם חרוס פה. ומזה הפעירה פים (שמאל א' י"ג כ"א). והנה רבוי השומן גורם לבשר שיתכפל ויעשה כמין שפתים. והנה הוא כעין פה:

(כח) וישכון. בימי הללחתו. כטעם (ג' י"ד) עם מלכים ויועזי ארץ הבונים חרבות למו:

(כט) לא יעשר. עוד אחרי נפלו: מנדם. עיין ישעיה ל"ג א'. והנכון בעיני ש"ל מגלם. כטעם שלחו מגל כי בשל קציר. חילו ונכסיו לא יבשילו ולא יגיעו לשיוכל. המגל לנטות לארץ לכרות אותם. וכמו שאומר למטה בלא יומנו תמלא. יחמם כגפן בסרו וגו':

(לא) אל יאמן וגו'. לפי קריאתנו פירושו אל יאמן בשוא ועול אשר תעשה אחריו כי שוא והבל תהיה תמורתו; אך כ"ל שהנכון בשו (פשוט) כמו בשוא גליו) נשעיה אל יאמן אם יגבה ויתנשא כטעה של יונקתו המכרת. כי שוא תהיה תמורתו של הנטע ההוא כי בלא יומנו תמלא וגו':

(לב) תמרא. תיבש לשון קקש יבש מלא (כמוס א' י')

טז .

- (ג) ימריצך . עיין למעלה ו' כ"ה :
- (ה) יחשוך . הטעם יחשוך כאבכס :
- (ו) אם אדבררה . לו יש נפשכס תחת נפשי הייתי יכול לדבר ולסתוק כרזוני שהרי אם אדבר ודברי יקלו כאבכס הנה לא כאבי הוא אשר יקל אלא כאבכס ואם אחרל מה אפסיד ? והמפרשים כלם פירשו כאלו איוב מדבר עתה על עצמו לפי האמת כלומר עתה שאני נגוע אם אדבר לא יקל כאבי וגם אם אחרל לדבר לא ילך ממני שום חלק מהכאב . אך נ"ל כי מלות אך עתה שבפסוק הסמוך מוכיחות כי עד כאן לא היה דברו לפי האמת אלא לפי הדמיון לו יש נפשכס תחת נפשי :
- (ז) כל עדתי . כמו למעלה כי עדת חקך גלמוד ואם חכלה אהלי שחד הכוונה על ציתו של אדם ועבדיו וקניניו :
- (ח) ותקמטני . זה הוא מה שהלאני וגדול מנשוא כי אתה השמות כל עדתי וזה שקמטת אותי עד עלי וכחישותי יקום ויענה נגדי . כלומר מכאובי ונרותי הם (לדעת חברי) עדים על רוע דרכי . זה מה שלא אוכל לסבול . —
- (ט) אפו טרף . באפו . כמו טורף נפשו באפו : טרף . לרי הזכר אח"כ והוא אליפו וכל אחד מחבריו :
- (י) בחרפה הכו לת"י . ע"ד יתן למכהו לחי ישבע בחרפה :
- (יא) ירמני . כ"ל משרש רעה שממנו בל' חכמים רעיה והוא לשון שטיחה ורקוע כטעם בטיט חולות אדקס ארקעס ומלות ויפרפרני ויפלאכני שאחר זה סיוע לפירושי :
- (טו) ועלדתי . ענין הכנסה כהוראת שרש עלל בארמית . קרני דרך משל לקוח ען הבהמות והכוונה ראשי וכבודי :
- (יז) ותפרתי זכה . אחר שאין חמס בכפי אם אני מתפלל . חפלתי טהורה :
- (יח) אל תבסי דמי . כי הדס המנולה נראה כלועק נקמה על השופכו ועיין ישעיה כ"ו כ"א . —
- (כב) כי שנות מספר וגו' . כמו למע' ו' י"א זכרון המיתה מחזק את לבו לומר טענותיו בלי תורא . —

יז .

- (ג) שימה נא . מדבר עם האל : ערבני עמך . כדי שאוכל לריב עמך בלא תורא : מי הוא . מי הוא החוקק כפו לכפי דרך שבועה וערבון :
- (ד) כי לבם . חברי אלה לבס מכוסה ואין להם שכל וכל דבריהם דברי שוא . לפיכך לא תחרומם (אתה האל) על ידיהם . וכל מה שילינו

צפוך לא יהיה לך לכבוד : לא תרומם . ל"ל תרומם . ע"ד עתה תרומם
עתה הנשא (שעה ל"ז י) :

(ו) והציגני . ואיש נבל כזה . הוא מחרף אותי ונתן אותי למשל ולשנינה :
ותפת . וזה מכעים אותי כל כך עד שתבער אש בקרבי . ואני בפנימיותי
כחפה שהוא מקום שריפת הבנים למוֹלך : לפנים . כמו לפניס כמו (מ"א ו'
כ"ט) מלפניס ולחיון .

(ט) ויאחו . אעפ"י שבראותו איש נבל מנרף איש נקי היה אפשר
שירפה מדרכו הטובה . אל נא יחוש לבל זה . אבל יתחזק בלדקחו . כי
אמנם האנשים האלה אין בהם חכם . ואין ראוי לחוש לדבריהם :
(יא) מורשי לבבי . נתקו ונשברו מחשבותי החציבות לי . שהיו כמו ירושת
לבי וחלק נחלתו כלומר מה שהייתי מקוה להמשיך ימי בטוב ובנעימים
(ראו' וגי' :

(יב) לילה . זמותי מורשי לבבי היו נותנים לילה ליום כי לילה מזומן לי .
ומחשבותי היו מקוות שיבואני יום וכן בזמן שהחשך קרוב לבא היו אומרות
לי שהאור קרוב (חלמידי דמ"א) : מפני חשך . כמו למטה (כ"ג י"ז) כי
לא נלמתי מפני חשך קודם שיבא חשך :
(טז) בדי . בריחי : שאור . כלומר אל שערי שחול תרדנה (גי' ואחרים)
התקוות הג"ל : אם . כאשר יחדו אני ותקותי נרד לעפר : נחת . נרד
משרש שות . להוראת נחת שהוא תרגום ירד :

יח .

(ב) ער אנה תשיכון הנצי למלין . משך חמש שנים נתקשיתי בפסוק זה ולא
נתקררה דעתי בכל מה שראיתי בו במפרשי עמנו ושלא מבני עמנו .
גם פירושים רבים חדשנו בו אני וחלמידי ולא שקטה רוחי באחד מהם . ועתה
(ב' שבע תר"ב) ראיתי כי במענה הקודם (י"ז) איוב אמר לחבריו שמעתי
כאלה רבות מנחמי עמל כלכם . הקץ לדברי רוח או מה ימרוך כי תענה .
גם אנכי ככס אדברה וגו' הנה חרף אותם ושחק אותם בלעג וכו' . וג"ל כי
בלרד בשמעו את אלה חרה אפו ואמר לחביריו עד אנה תגרמו שיאמר לכם
איוב חשימון קנני למלין ? הלא כל זה מפני שאתם מדברים בלא דעת ובלא
חבונה . לכן ראוי לכם להתבונן ולשים לבבכם קודם שתדברו . תבינו ואחר
נדבר . ועתה כ' באב תר"ז נ"ל שאין צורך להוסיף מלות בפסוק וג"ל כי
אחר שסיים איוב מענהו נשאלו חבריו כשעה חדא כאלמים בלי דעת מה יענו.
ואז בלרד הוכיחם ואמר להם עד מתי חשימון קץ לדבריכם ? התבוננו מה
שים בו די . אבל סוף סוף ראוי לנו שדבר ולא ניח לאיוב שידבר גבוהה
גבוהה :

אִיּוֹב יֵשׁ כֹּא כִּב כִּד לֵב לֵג לֵט

יֵט .

- (כ) בעור שני. אי כל כך רזה. שהייתי יכול לעבור ולהמלט בעור שני והיא נזומה. כאלו תאמר בקופא דמחטא :
 (כח) בי. זו: תרגום ושאר קדמונים וכו' הרבה :
 (כט) שדין. נכתב צו"ד שהוא כמו שדי אלא שהוא לי רבים. וקריאתו שדין לי רבים כמו אלהים. וכן אזי הוא בארמי אדין. וכן חזון שדי עקום חזון שדין :

כֹּא .

- (ה) והשמו. הנכון שהוא הפעל (כדעת ר' יונה) כי בהפעיל אינו אלא יולא ואם הוא הפעל האזוי כמו רדה והשכבה. והוא אזוי במקום עמיד ככל אזוי שלפניו אזוי כמו דרשוני וחיו (עמוס ה' ד'). —
 (י) שוד. נאמר לזכר ולנקבה עיין משתדל דברים י"ד :

כִּב .

- (כ) קימנו. רש"י ותרגום עושים קימנו לי נסתרים :

כִּד .

- (כד) רמו. ז"ל דמו וכן בתרגום אוריכו :

לֵב .

- (כז) בני אהב גר מפרש כמעט ישאני עושי כמעט אי מת (אם לא אדבר) כמעט יקחני האל וכדברי רש"י יסלקני מן העולם :

לֵג .

- (ז) להסיר אדם מעשה. אדם ממעשה ע' ירמיה כ"ג י"ד :

לֵט .

- (ח) יחפרו. רגליו (רמב"ן) :

רו

איוב מב

מב.

(טו) ויתן להם אביהם נחלה בתוך אחיהם. לא רצה שמלכנה רחוק
ממנו. אבל משארנה צביתו עם אחיהם ועל ידי שהיו יפות ועשירות
לא חסרו אנשים חשובים שנמצאו לקחתן בחנאי זה לנאת ממשפחתם ולבא לדור
אצל איוב (א' אב תרי"ח) :